

Asia: VN/34059/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi toisen asteen koulutuksen kehittämishankkeeseen liittyvistä säädösmuutoksista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen konservatorioliitto kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä koskien toisen asteen koulutuksen kehittämishankkeeseen liittyvistä säädösmuutoksista.

Olemme tutustuneet esitettyyn kokonaisuuteen ja suhtaudumme siihen hyvin kriittisesti. Yhdymme usean muun toimijan esittämään huoleen siitä, että esitystä viedään eteenpäin riittämättömällä kokemuksella edellisistä uudistuksista, kiireessä tehdyllä valmistelulla ja ilman tarvittavaa tietopohjaa esitettyjen ehdotusten vaikutuksista. Esitetyssä muodossaan esitys luo merkittävää epävarmuutta tulevaisuudesta ja sen vaikutukset ovat epäselviä.

Erytisalojen sekä pienten yksialaisten toimijoiden näkökulmasta uudistukset eivät tuo riittäviä yksinkertaistuksia rahoituskokonaisuuteen ja toisaalta muutokset eivät ole riittävän laajoja, jotta ne tarjoaisivat selviä tapoja kehittää koulutusta. Musiikki- ja tanssialan näkökulmasta erityisesti yhdistelmätkintokokonaisuus jää puolitiehen, koska kolmoistukintoulettavuus puuttuu siitä.

Lausuntokokonaisuus tarjoaa kuitenkin myös joitain kannatettavia ehdotuksia.

Konservatorioliiton keskeiset huomiot esityksestä:

- Koulutuksen kehittämisen tulee perustua riittävän laajaan arviointitietoon. Koulutuksen järjestäjät tarvitsevat lisää tietoa ja kokemuksia ehdotettujen uudistusten vaikutuksista.
- Kokonaisuuden valmistelulle tarvitaan siis lisää aikaa.

- Rahoitusjärjestelmän muutosehdotukset uhkaavat erityisalojen ja pienten toimijoiden elinvoimaisuutta.
- Yhdistelmätukinnan kokonaisuutta käsitellään esityksessä liian kapeasti ja esitys jää puutteelliseksi.
- Esityksestä puuttuvat konkreettiset toimet ja kannustimet hankkeen keskeisen tavoitteen ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja korkeakoulujen yhteistyön lisäämiseksi.

Rahoitusjärjestelmän muutokset riski erityisaloille ja pienille toimijoille

Konservatorioliitto näkee ehdotetut rahoitusjärjestelmän muutokset varsin ongelmallisina. Koulutuksen järjestäjien on mahdotonta ennakoida muutosten vaikutuksia, sillä OKM ei ole julkaissut rahoitusuudistuksista vaikutusarvioita. Rahoitusuudistuksen valmistelu on jäänyt puutteelliseksi.

Musiikki- ja tanssialan koulutukselle muutokset ja jako oppivelvollisten ja jatkuvan oppimisen kategorioihin tarkoittaisi todennäköisesti perusrahoituksen vähenemistä, sillä muutoksissa ei ole otettu huomioon erityisalojen tarpeita. Musiikkialan opiskelijoista valtaosa lukeutuu jatkuvan oppimisen ryhmään alan vaatimien pitkien koulutuspolkujen vuoksi. Ehdotetut muutokset eivät helpota tai yksinkertaista oppilaitosten työtä vaan luovat kaksi rinnakkaista järjestelmää, jossa oppivelvollisten ryhmällä tulee toteuttaa koulutusta eri kriteerein.

Koulutuspoliittinen selonteko 2040 (s. 31) linjaa, että "Rahoitus ja lainsäädäntö luovat puitteet lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestämiselle maan kaikissa osissa ja tukevat tarkoituksenmukaisella tavalla toisen asteen koulutuksen kokonaisuuksien muodostumista ja niiden välistä yhteistyötä." Valtioneuvosto on näin ollen antanut HE:n, joka on ristiriidassa valtioneuvoston oman koulutuspoliittisen selonteon kanssa.

Yhdymme vahvasti Sivistan lausunnossa esittämään huoleen: "Vaarana on myös, että opetus- ja kulttuuriministeriön esitys ei kohtele toimialoja ja oppilaitoksia tasa-arvoisesti. Hallituksen esitysluonnoksessa todettu ammatillisen koulutuksen valtionosuusrahoituksen yleiskatteellisuus ei pelasta tilannetta, sillä pienillä tai jatkuvaan oppimiseen erikoistuneilla oppilaitoksilla ei ole tosiasiallisia mahdollisuuksia tasapainottaa talouttaan, mikäli rahoituspohja äkillisesti jommassakummassa rahoituspotissa putoaa pois."

Tästä tuorein esimerkki ovat vuoden 2022 suoritepäätökset, joissa musiikki- ja tanssialan perusrahoituksen kokonaisuus laski noin 8-10 % reformin rahoituskokonaisuuden vaikutusten paljastuttua. Yksialaiset pienet toimijat ja erityisalojen kouluttajat jäävät uudistuksessa ilman riittävää huomiota.

Yhdistelmätutkinnot tarvitsevat vahvempaa tukea kehittyäkseen

Konservatorioliitto pitää hyvänä suuntaa, jossa yhdistelmätutkintojen asemaa vahvistetaan, mutta työ jää riittämättömäksi kokonaisuuden rajautuessa vain kaksoistutkintoon. OKM kavensi HE:n valmistelun aikana yhdistelmätutkinnon määritelmää tarkoittamaan vain kaksoistutkintoa, vaikka vielä alkuvuonna ministeriön yhdistelmätutkintopohdinnat sisälsivät myös kolmoistutkinnon. Konservatorioliitto epäilee, että OKM kavensi yhdistelmätutkinnon määritelmää välttääkseen koulutuksen järjestäjien lisärahoitustarpeita.

OKM yhdistelmätutkintojen tarjoamista väitetään kustannusneutraaliksi. Konservatorioliiton näkemyksen mukaan väittäminen on virheellinen ja suorastaan vahingollinen. OKM:n tulee luoda taloudellisia kannustimia koulutuksen järjestäjille yhdistelmätutkintojen paikalliseen kehittämiseen ja toteutukseen. Ilman lisärahoitusmahdollisuutta OKM jarruttaa yhdistelmätutkintojen kehittämistä.

Kaksois- ja kolmoistutkinnot tarjoaisivat merkittävän mahdollisuuden kehittää musiikkialalle valmistuvien nuorten koulutuspolkuja. Parhaimmillaan alan opintopolkuja pystyttäisiin lyhentämään 1-2 vuodella yhdistelmätutkintokokonaisuuksia kehittämällä ja samalla tarjoamaan nuorille sama lopputulos kuin mitä tutkintojen suorittaminen peräkkäin tuottaisi. Musiikkialalla on tyypillistä, että nuoret suorittavat lukiotutkinnon ensin ja siirtyvät vasta sen jälkeen ammatilliseen koulutukseen ja siitä eteenpäin jatko-opintoihin tai työelämään. Tilannetta on haastavaa muuttaa, sillä useinkaan nuoret eivät ole vielä riittävän valmiita musiikkialan ammattilaisuuden polulle peruskoulun jälkeen musiikillisen taitotason vuoksi ja toisaalta nuorilla on itsellään vahva halua suorittaa lukiotutkinto.

Yhdistelmätutkinnot ovat pienille ja erityisaloille merkittävä mahdollisuus kehittää nuorten opintopolkuja sekä koulutuksen laatua. Samalla se osaltaan vahvistaisi nuorten mahdollisuuksia keskittyä ammattilaisuuden kehittämiseen sekä varmistaisi sen, että korkea-asteelle hakeutuisi entistä osaavampia osaajia. Suuremmissa kuvassa kokonaisuus vahvistaa sekä suomalaisen musiikkielämän elinvoimaisuutta että kansainvälistä kilpailukykyämme.

Konservatorioliitto toivoo, että yhdistelmätutkintoihin panostetaan jatkossa huomattavasti vahvemmin. Yhdistelmätutkintojen kehittäminen ja niiden paikalliseen toteutukseen suunnitteluun kannustava rahoitus ovat keinoja toteuttaa koulutuspoliittisen selonteon tavoitetta kouluttaa puolet ikäluokasta korkeakoulututkintoon asti.

Yhdistelmätutkinto yhteishaussa voi tuottaa sekavuutta hakijalle

Konservatorioliitto muistuttaa, että yhdistelmätutkinto-kokonaisuuden lisääminen yhteishakuun tuo hakijoiden näkökulmasta musiikki- ja tanssialalle uuden sekavuutta tuottavan elementin. Opiskelijavalinta ei tapahdu alalla pelkän haun kautta vaan yksilöllisellä prosessilla pääsykokeiden kautta. Kokonaisuudesta tulee hakijalle varsin epäkäytännöllinen ja epäselvä toteutuessaan.

Ammatillisen tutkinnon laajentaminen tuo toivottua joustoa

Konservatorioliitto kannattaa ammatillisen koulutuksen laajentamismahdollisuutta 30 osaamispisteellä ja se lisää toivottua joustavuutta tutkintojen rakenteisiin.

Liitto ehdottaa lisäksi, että olisi syytä tutkia mahdollisuutta jossa koulutuksen järjestäjä voisi lisätä henkilökohtaistamisen kautta tutkinnon osia ja osaamispisteitä vapaamminkin tutkintoihin. Tämä parantaisi mahdollisuuksia mm. yhdistelmätutkintojen toteuttamiseen. Osaamispisteiden maksimin rajaamiseen ei ole selvää syytä. Esimerkiksi musiikkialalla aikaisemmin tai muualla hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen voisi tuottaa enemmänkin kuin 30 osaamispisteen lisäyksen tutkintotodistukseen.

Järjestämislupien uudelleen haussa tulee huomioida eri alojen piirteet ja seudulliset tarpeet

Mikäli koulutuksen järjestäjien järjestämisluvat tulevat uudelleen haettavaksi, Konservatorioliitto painottaa että taidealojen koulutuksen järjestämisluvat eivät voi olla jatkossakaan vapaasti haettavissa. Freelance-työhön pohjautuville aloille tulee huolehtia, että valmistuvilla opiskelijoilla on mahdollisuudet työllistyä alalle ja koulutus pysyy laadukkaana.

Säätelyssä ja järjestämislupien uudelleen hakemisessa tulee myös huomioida seudulliset tarpeet ja resurssit sekä arvioida, että koulutuksen järjestäjällä on edellytykset toteuttaa koulutusta alueella.

Lähdetie Taija
Suomen konservatorioliitto - Finlands konservatorieförbund r.y.